

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๗/๒๕๔๕

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคทางเลือกที่สาม นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคทางเลือกที่สาม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

สรุปข้อเท็จจริง

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคทางเลือกที่สาม ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๑ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันที่พรรคทางเลือกที่สามจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคทางเลือกที่สามดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒. วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พรรคทางเลือกที่สามได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคทางเลือกที่สามได้ดำเนินการจัดหาสมาชิกพรรคทางเลือกที่สามแล้ว จำนวน ๕,๒๔๕ คน และได้จัดตั้งพรรคทางเลือกที่สามแล้ว จำนวน ๔ สาขา ดังนี้

(๑) สาขาพรรค ลำดับที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๘๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลแมคนาทัม อำเภอกอศรีสุนทร จังหวัดสกลนคร

(๒) สาขาพรรค ลำดับที่ ๒ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๔๒ ถนนประตู่มา ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

(๓) สาขาพรรค ลำดับที่ ๓ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๑๕/๑๔ หมู่ที่ ๑๑ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร

(๔) สาขาพรรค ลำดับที่ ๔ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สามทั้งสี่สาขา ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มอบอำนาจไว้ว่า การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าวได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมืองหรือไม่ และมีข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปาง สุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร ได้รายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๒, ๓ และ ๔ สรุปได้ว่า มีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๒, ๓ และ ๔ โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงลายมือชื่อในรายงานการประชุมด้วยตนเองจริง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสกลนคร ได้รายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ โดยได้สอบสวนข้อเท็จจริงจากผู้ปรากฏรายชื่อในรายงานการประชุมและผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานสาขาพรรคลำดับที่ ๑ รวม ๔ คน ซึ่งผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุม จำนวน ๓ คน ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่มีการประชุมจัดตั้งหรือเลือกตั้งกรรมการสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ แต่อย่างใด แต่ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ได้ให้ถ้อยคำว่ามีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าวจริง แต่วันเวลาที่ประชุมจริงไม่ตรงกับวันเวลาที่ระบุในรายงานการประชุมที่พรรคทางเลือกที่สามแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง

๔. นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณารับรองการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๒, ๓ และ ๔ พร้อมทั้งใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้พรรคทางเลือกที่สามชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมือง พรรคทางเลือกที่สามได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ ว่า เหตุที่สมาชิกพรรคทางเลือกที่สามให้ถ้อยคำไม่สอดคล้องกับรายงานการประชุมที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เนื่องจากผู้ให้ถ้อยคำไม่เข้าใจคำถามของเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงให้ถ้อยคำผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยมีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สามตามวันเวลาและสถานที่ที่ระบุในรายงานการประชุมจริง แต่ภายหลังการประชุมหัวหน้าพรรคทางเลือกที่สามได้เดินทางไปตรวจสอบพื้นที่ขอจัดตั้งสาขาและประชุมสมาชิกถึงเรื่องกิจกรรมทางการเมืองและสาธารณประโยชน์ ผู้ให้ถ้อยคำจึงเข้าใจว่าการประชุมที่เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสอบถามคือ การประชุมเรื่องกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว

๕. พรรคทางเลือกที่สามได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า นายอรุณ คงมั่น ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคทางเลือกที่สาม ทำให้กรรมการบริหารพรรคทางเลือกที่สามพ้นจากตำแหน่ง ทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคทางเลือกที่สาม พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๑ (๒) โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคทางเลือกที่สามตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ต่อมา นายวีระวัฒน์ สุขเกษม รองหัวหน้าพรรคทางเลือกที่สาม รักษาการหัวหน้าพรรคทางเลือกที่สาม ได้มีหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคทางเลือกที่สามได้ตรวจสอบกระบวนการการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่จังหวัดสกลนครแล้ว พบว่า การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าวดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมืองทางเลือกที่สาม หลายประการ จึงขอยกเลิกการแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคทางเลือกที่สาม ลำดับที่ ๑ โดยพรรคทางเลือกที่สาม ทราบว่ากรณีดังกล่าว อาจเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคทางเลือกที่สาม แต่เนื่องจากพรรคทางเลือกที่สามไม่ประสงค์จะดำเนินกิจการทางการเมืองต่อไป จึงยอมรับผลที่จะเกิดขึ้น

๖. นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ นายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้งพรรคทางเลือกที่สามในทะเบียนพรรคการเมือง พรรคทางเลือกที่สามไม่ได้ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองครบภาคละหนึ่งสาขาตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคทางเลือกที่สามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคทางเลือกที่สามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยพร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองให้พรรคทางเลือกที่สามยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคทางเลือกที่สามยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาส่งตามที่อยู่ที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ได้รับหนังสือดังกล่าวคืนจากไปรษณีย์ โดยให้เหตุผลว่า ผู้รับย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่ จึงได้ปิดประกาศศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พรรคทางเลือกที่สาม

ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวัน จนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญแถลงด้วยวาจาจากก่อนลงมติและลงมติตามคำร้องนี้ พรรคทางเลือกที่สามไม่ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่ประการใด

ข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๒๕ “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปพร้อมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้นำศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการวินิจฉัย

มีกรณีให้ยุบพรรคทางเลือกที่สาม ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนพรรคทางเลือกที่สาม เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓ และได้แจ้งให้พรรคทางเลือกที่สามดำเนินการตามที่กำหนดไว้ใน

มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กล่าวคือ ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปโดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๕ พรรคทางเลือกที่สามได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าได้ดำเนินการจัดหาสมาชิกจำนวน ๕,๒๔๕ คน และได้จัดตั้งสาขาพรรคจำนวน ๔ สาขาแล้ว แต่ปรากฏจากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคที่จังหวัดสกลนคร มีข้อเท็จจริงขัดแย้งกัน และปรากฏจากคำชี้แจงต่อนายทะเบียนของนายวิระวัฒน์ สุขเกษม รองหัวหน้าพรรครักษาการหัวหน้าพรรคทางเลือกที่สามว่า การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองที่จังหวัดสกลนครไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรค จึงขอยกเลิกการแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าว และแจ้งว่าพรรคทางเลือกที่สามไม่ประสงค์จะดำเนินกิจการในทางการเมืองต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้โอกาสพรรคทางเลือกที่สามชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาก่อนการวินิจฉัยคดีแล้ว แต่พรรคทางเลือกที่สามไม่ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่ประการใด ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติได้ว่า เมื่อครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคทางเลือกที่สามไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กล่าวคือ พรรคทางเลือกที่สามไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนด จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ยุบพรรคทางเลือกที่สาม

นายพัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ